

narod sam izvolil, so nje odločni nasprotniki. Predsednik skupštine je Šako Petrović, mož starejše generacije, trezen, miren in pošten, podpredsednik je pa Mihajlo Ivanović, mlad človek, ki zastopa nazore mlade črnogorske generacije. Predsedništvo zastopa torej stare in mlade v zvezi proti sedanjí vladi in proti knezovemu absolutizmu. Knez čuti moč te zveze, zato si ne bo upal razpustiti skupštine, če prav jo sovraži.

* **Ločitev cerkve od države na Francoskem.** Izjave ministra Brianda o politiško-verskem vprašanju utegnejo dovesti do sporazumljenja med episkopatom francoskim s papeško kurijo glede zakona o ločitvi. Nadškof pariški je pričel pogajanja z Vatikanom, da bi papež dovolil, da bi se uvedla pogajanja s kurijo na podlagi pojasnil, ki jih je podal minister Briand, in sicer v namen, da bi mogli odnehati od odpora proti verskim združenjem. V tem slučaju ne le da bi dovolili ustanovljenje župnijskih občin, ampak bi dovolili tudi ustanovljanje dijecezanskih združenj, od katerih pa bi bili laiki izključeni.

* **Poljaki na Poznanjskem.** Poljaki vse poznanjske pokrajine so sklenili, da predložijo cesarju prošnjo glede verouka. Na stotine pol kroži po deželi v svrhu podpisovanja. — Iz Berlina poročajo, da štrajka sedaj v poznanjski pokrajini okrog 46.000 otrok.

* **Svobodomislec v Nemčiji.** V Frankobrodu so zborovali pretekle dni zastopniki svobodomiselne ljudske stranke. Sklenili so soglasno, da nastopijo pri prihodnjih državnozbornih volitvah vse svobodomiselne stranke skupno in da poskrbe, da se ne bodo te stranke vbodoče več napadale med seboj.

* **Rusija.** Carjev ukaz odklanja avtonomijo Poljske, dovoljuje pa ustanovitev zemstev. — S posredovanjem Francije je zagotovljena rusko-angleška zveza in prijateljsko sporazumljenje z Nemčijo v vseh vprašanjih, ki se tičejo inozemstva. — Odbor stranke kadetov je v svoji zadnji seji določil kandidate za bodoče volitve v dumo. — Stranka mirnega obnovenja je v svoji zadnji seji sklenila, da ne sme noben pristaš te stranke biti sodobno član kake druge politiške stranke. — Vojna sodišča opravljajo svoj krvavi posel po državi.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Gospa Mara Lipovec, učiteljva soproga v Bukovju 6 K, nabrano v majhni družbi pri g. mamići Koruzovi v Landolu, tov. Janko Blaganje, učitelj v Zmešku K 145, prikegljali ob priliki zborovanja Pedagoškega društva v Št. Rupertu. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Vekoslav Strmšek, nadučitelj, tov. Fänk O., učit. in tov. Završnik Albina, učiteljica, vsi v Št. Petru na Medvedovem selu, tov. Martin Repič, šolski vodja v Rakoveu, tov. Toma Bitenc, učitelj v Dragatušu. Bog plati!

Občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ in „Slovenskega deželnega učiteljskega društva“ bo dne 27. decembra dopoldne v „Narodnem domu“ v Ljubljani.

„Pri našem cesarju“. Šolska vodstva, ki še niso poravnala računa za to knjižico, prosimo, da store to nemudoma!

Ljubljansko učiteljsko društvo bo priredilo v sredo, dne 5. decembra, zabavnopoučni večer. Predaval bo tov. Karel Wider.

Roditeljske večere bo začelo prirejati vodstvo I. mestne deške šole v Komenskega ulicah v prvi polovici meseca decembra.

„Učiteljska tiskarna“ si je nabavila nov stroj, moderne okraske in nove črke. Tovariši, pridobivajte ji naročil in priporočajte jo vsak v svojem delokrogu. Svoji k svojim!

K imenovanju okrajnih šolskih nadzornikov na Kranjskem. Prejeli smo in priobčujemo: Ker bodo v kratkem imenovani novi gospodje okrajni šolski nadzorniki, naj okrajna učiteljska društva prosijo, da deželni šolski svet kakor tudi naučno ministerstvo upoštevata želje in nasvete učiteljstva, ki naj v svojih okrajnih društvih za svoj okraj določi kandidate za nadzorniška mesta. Učiteljstvo se medsebojno mnogo bolj pozna, nego ga poznajo posamezni člani

deželnega šolskega sveta. Kaj pravite k temu predlogu? To bi bil prvi korak k demokratizaciji šolstva v smislu uvodnega članka v 43. letošnji številki „Tov“. Do take demokratizacije pride prej ali slej. Cimprej — tem bolje za šolstvo.

Še en predlog. Pri okrajnih šolskih svetih, pri deželnih odborih, pri deželnih šolskih svetih rabijo uradnikov, ki pišejo in rešujejo šolske zadeve — delo učiteljev. Za to delo naj bi bili odločeni učitelji, ki službujejo že dlje časa, ki so upehani od dela v šoli in ki so sposobni za tako delo. Taki uradniki, vzeti iz našega stanu, bi uradovali gotovo vsaj tako, ako ne bolje in hitreje, kakor uradujejo današnji uradniki. Učiteljstvo bi pa imelo tudi več zaupanja vanje. Tudi to bi bilo šolstvu v korist.

„Učiteljske zveze in njih kulturni pomen“ se imenuje članek, ki ga je prijavila „Domovina“ v 133. let. številki. Ta članek si o priliki natančneje ogledamo. Pripominjamo danes samo, da je doslej „Domovina“ edini slovenski nešolski list, ki se s hvalovredno pozornostjo bavi z vprašanji o jugoslovanski in avstrijski slovanski učiteljski zvezi, ki smo ju slovenski učitelji zasnovali v letošnjih počitnicah.

Pogled v letošnji „Ročni zapisnik“. Na Kranjskem je 36 gospic učiteljic, ki opravljajo voditeljske posle na enorazrednicah in dvorazrednicah. Župnikov-učiteljev, organistov-učiteljev ter ekskurendnih šol je 43! Dacarjev, orožnikov in drugih podobnih pedagogov je 12! Poklicana gospoda naj sešteje ta števila in prepriča se, da manjka na Kranjskem 91 — enaindevetdeset! — učiteljev, in to le na enorazrednicah in dvorazrednicah! Koliko pa je krajev, ki nimajo niti takih „učiteljev“, kakršni so zadnje imenovani! Na ta način se bodo vremena kranjskemu ljudskemu šolstvu kmalu zjasnila!

Šola v Šiški je štirirazrednica s štirimi paralelkami. Tamkaj deluje 8 učnih oseb: dve moški in šest ženskih. Če bi bila Šiška Loški potok, naj bi že bilo, ampak Šiška je tik Ljubljane, kjer bi bila lahko saj še dva oženjena učitelja — ako hočemo biti strogo enakopravni — odkoder bi lahko šolala svojo deco. Zakaj ne razpišejo mest?

Kaj je s šolo v Mostah? Prijatelj nam piše: Ta šola je bila dozidana že jeseni. Slučajno sem šel mimo in sem videl v šoli tudi že klopi. Služb pa še ni razpisanih. Komu so rezervirane? Kakor so mi pripovedovali, je razen nadučiteljevega stanovanja le po ena celica določena za prebivanje tistim, ki bodo izvoljeni ali izvoljene. Moste so tik Ljubljane, in v Ljubljani je dosti mogotcev.

Prosta profesorska mesta. Naprošeni smo, naj ponatisnemo iz „Omladine“ (štev. 8.) te-le vrstice: Na kranjskih gimnazijah je vsled upokojenj in smrtnih slučajev izpraznjena cela vrsta profesorskih mest. Kot interpreti slovenskega profesorskega naraščaja, kot slovensko dijaško glasilo zahtevamo, da se ta mesta razpišejo s slovenskim in nemškim učnim jezikom in da se nanja pokličejo edinole slovenski prosilci. Neglede na to, da je dolžnost države, da v prvi vrsti pri nameščanju na domačih zavodih upošteva domačine — zadnji čas je že, da se vsi merodajni slovenski krogi upro škodljivemu importu „tirolskih“ učnih močij — je tudi pedagoška maksima, da mora z uspehom poučevati le oni, ki se more s polnim razumevanjem uglobiti v duha svojih učencev in to pač more biti le njihov rojak. Zato spadajo na slovenske zavode edinole slovenski profesorji!

Slovinci — „Švabe“. Uredništvo „Učit. Tovariša“ je v predzadnji številki svojega lista poudarilo, da bi trebalo pojasniti vprašanje, zakaj n. pr. v Dalmaciji smatrajo Slovence za — Švabe. Odgovor na to ni težak: Zato, ker smo Švabe ali smo vsaj bili (po mišljenju in govorjenju) in smo igrali nalogo švabskih pomagačev — Bog nam odpusti greh — radi baš med Hrvati Posebno velja to o slovenskih profesorjih. Še letos (3. julija) je poročal zagrebški „Obzor“ v dopisu iz Dalmacije, češ, da je na deželni šolski svet dalmatinski dospelo nekoliko prošenj slovenskih srednješolskih suplentov, seveda pisanih v nemškem jeziku — in spričo tega naj se čudimo, če nas imajo tam za Švabe?

Izrednosti. V Šmariji pod Ljubljano je vstopila v šolo s tekočim šolskim letom učenka, pravkar sedem let stara, z imenom Alojzija Kralj, ki je 88 cm velika, morda najmanjša v deželi. Deklica je povsem normalno razvita in zdrava. Njene sestrice so bile dokaj večje ob tej starosti. — Z zadovoljstvom morem

tudi poročati, da ni med vsemi za šolo godnimi otroki tu nobenega gluho-nemega med šestim in štirinajstim letom starosti. Od 436 za šolo godnih obiskuje 345 vsakdanjo in 41 ponavljalno šolo; mislimo, da dovolj za dvojna ženska in ena moška pljuča. Za 30 otrok se je dobila dispensa, ker se zaradi prostorov ne morejo sprejeti. 18 jih hodi drugam v šolo, en deček hodi v gimnazijo in ena deklica je epileptično bolna. Razvidno je, da so otroci v tem šolskem okolišu še precej zdravi. — Zanimivo je tu nadučiteljevo stanovanje, ki mu ga daje občina v občinski hiši. Sicer so štiri sobe, dve pritlično in dve v podstrešju. Vsa okna so od 70 do 90 cm visoka; strop se v prvih dveh z roko doseže, a v zadnjih dveh je nekako povesen, kamor ne smeš v temi priti, sicer dobiš oteklino na čelu. Pod je dober, ker se lahko na njem guglješ kakor na šibki brvi čez potok. Pod njim obsebi umevno imajo drobne živalce svoja bivališča, kar je jako zabavno, vsaj slišiš po cele noči cviljenje. Vlažnost v pritličnih sobah je postranska stvar, saj mora biti, ker je cesta zunaj ob hiši pol metra višja nego pod v sobah. Nadučitelj prosi že dve leti ustno in pismeno za popravek treh oken, katerih okvirje je segnilo v toliki meri, da ima vsaka sapa vso oblast nad okni. Popravek se baje zato še ni izvršil, ker imata pri tem govoriti dve občini in se glede tega še nista zedinili. Nad vse po godu je omenjeno stanovanje odmerjalnemu uradu za osebno dohodnino. Nadučitelj ga ceni na letnih 48 K, a odmerjalni urad vedno na 120 K. In tako se debatira od leta do leta. Blagor nadučitelju!

Perspektivno risanje je, kakor znana, podlaga risanju po naravi. Zato morejo učenci težje predmete iz narave risati šele tedaj, ko so si prisvojili na modelih temeljne nauke o perspektivi. Koristno je tudi, ako jim učitelj pokaže večkrat dobro izdelane fotografije n. pr. hiš, gradov, kake cerkve in ulice, zakaj fotografije so najpopolnejše perspektivne podobe.

Računska pravila. Praktični šolniki zahtevajo kolikor mogoče malo pravil, in še te izvajajo učenci sami iz računskih vaj. — Goli številski računi iz spomina nimajo posebne praktične veljave, ker tako računstvo potrebuje le kak natak ali kaka branjevka. Pač pa so za vsakdanje življenje važne uporabne naloge, četudi z malimi števili. S takimi nalogami se najbolje pospešuje logično mišljenje pri mladini.

Avstrijski in pruski šolnik. Radi večkrat poudarjajo, da je l. 1866. pruski šolnik premagal Avstrijo, seveda ne s palico, ki je obligatno učilo v pruskih šolah, ampak z boljšim orožjem. Gotovo pa je, da ima pruski šolnik zaradi vpliva palice boljšo disciplino kakor avstrijski, četudi ga v didaktičnem oziru sedaj ne prekaša.

Za zatiranje tuberkuloze je namenjenih v avstrijskem proračunu 2 mil. kron. Denar bo izročen društvu „Viribus unitis“, ki se bori proti tuberkulozi.

Za nabiralce pismenih znamk. Največjo znamko so izdale svoječasno Združene države po 5 centov. Znamka je bila namenjena za časopisne zavoje ter je bila 4 palce visoka in 2 palca široka. Najmanjša znamka pa je bila za 25 pfenigov, ki jo je leta 1857. izdala nemška država Meklenburg-Sverin ter je bila komaj četrti del tolika kakor so navadne znamke. Vse države na svetu so izdale dosedaj 13.000 vrst znamk.

Število protestantov na svetu cenijo protestantje sami na 180 milijonov. Največ jih je v Ameriki, namreč 65 do 66 milijonov. Na Angleškem jih je 44 in pol mil., v Nemčiji 35 milijonov, na Švedskem in Norveškem 7 in pol, na Danskem 2 in pol, na Ruskem 6, na Ogrskem 4, na Nizozemskem 3, v Švici 2, na Francoskem pol in v Avstriji četrt milijona. Število protestantov v angleških naselbinah cenijo na 10 in po protestantskih misijonih 4 milijone.

Razgled po šolskem svetu.

— **Umrl** je nenadoma profesor dunajskega vseučilišča, dr. Teodor Vogt. Predaval je o pedagogiki.

— **Prve Slovenke na češki univerzi v Pragi.** Letos študirajo na filozofski fakulteti praške češke univerze prvič tri Slovenke študentke: gospodične Krečeva, Zajčeva in Zalarjeva.

— **Razpolovljeni paragraf.** V „Edinosti“ čitamo: V kraju R. (v Istri) je dvorazredna hrvaška in enorazredna italijanska šola. In to v istem poslopu in sedaj pod ravnateljstvom učitelja italijanske šole. — Učitelja hrvaške in italijanske šole sta bila prosila šolske oblasti dovoljenja, da bi smela poučevati učence v šolski sobi nemški jezik, in sicer izven časa vsakdanjega šolskega pouka, dočim je učiteljica prosila, da ji dovoli na isti način poučevanje v ženskih ročnih delih. Poučevanje bi bilo brezplačno. — Prošnje so odpotovale na šolske oblasti. In te poslednje so jih rešile tako-le: Italijanskemu učitelju je dovoljeno izredno poučevanje v šolski sobi, hrvaškemu učitelju in hrvaški učiteljici se pa po nekem paragrafu zabranjuje poučevanje! — Ljudje se čudijo in ne morejo umeti, kako more to biti; otroci, hrvaške šole pa mislijo, da je italijanska šola nekaj večjega in višjega. Neki šaljivec pa je stvar drugače umel, on meni namreč, da se je oni paragraf — razpolovil. Ona polovica, ki dovoljuje, velja za italijanskega učitelja; druga polovica, ki ne dovoljuje, pa je ostala za hrvaškega učitelja in hrvaško učiteljico! O, ubogi, ubogi paragraf!

— **Šolsko nadzorstvo na Angleškem.** Sedanji šolski zakon ne zahteva več, da bi obiskal nadzornik vsako leto vsako šolo. Svoj obisk lahko odloži na eno leto ali še na dlje, ako je bil z uspehom zadovoljen in če ve, da se ni medtem v šolstvu nič izpremenilo.

— **Preveč deklet.** V ljudski šoli angleške vasi Toppesfield je 93 deklic in samo 11 dečkov, to pa zato, ker se v zadnjem času v imenovani vasi rode skoro same deklice.

— **Ruski jezik v nemških šolah.** Pod tem naslovom je priobčil ravnatelj Gustav Weck v „Pädagogische Archiv“ članek, v katerem predlaga, naj se v učne načrte višjih šol sprejme ruščina in to iz različnih razlogov. „Kar omenjeni jezik že vnaprej odlikuje“, piše Weck, „je njegovo bogastvo, njegova lepota, pa tudi bližnja sorodnost, v kateri je po zgodovini z nemškim jezikom. Kar se tiče bogastva ruskega jezika, ga z ozirom na število in izpopolnjenost oblik ne presega noben drugi jezik.“ Dr. Weck hoče, da se namesto angleščine sprejme v učni načrt ruščina. Na to bi se moglo odgovoriti, da se modernih jezikov ne učimo toliko zaradi njihove lepote, kolikor zaradi uporabe v praktičnem življenju. Dr. Weck nadaljuje: „Nemško umejo v Rusiji prav mnogi, malo jih je pa med nami, ki bi znali rusko. In to nam je že v mirovnem času v veliko škodo. Toda resnejša prihaja stvar za slučaj vojne.“ V še večji stopnji velja pa rečeno o naših Nemcih v Avstriji. Toda, kaj se stori tukaj? Tu ostaja vse pri starem, akoravno so že pred več nego tridesetimi leti na naših realkah uvedli za poizkušnjo francoščino in angleščino in to na račun slovanskih jezikov.

— **Srednje šolstvo v Srbiji.** V Srbiji je 9 popolnih gimnazij, 7 gimnazij s 6 razredi, 3 gimnazije s 4 razredi, 3 višje deklinške šole. Poleg državnih srednjih šol je tudi več enakih zasebnih zavodov, in sicer dve nepopolni gimnaziji in tri nepopolne višje deklinške šole. Na državnih srednjih šolah je nastavljenih 234 profesorjev, 36 suplentov, 15 višjih učiteljev, 59 učiteljev, 3 začasni učitelji, 20 honorarnih učiteljev, 44 razrednih učiteljev in 20 zdravnikov. Leta 1905 je vlada izdala za srednje šole 1,280.718 K. Srednje šole je obiskalo 7381 učencev in učenk.

— **Kulturni jubilej v Pragi.** 10. t. m. je slavil češki narod 200letni jubilej ustanovitve prve inženirske šole v Pragi, ki je bila sploh prva te vrste v Evropi. S to slavnostjo pa se je obhajala tudi 100letna slavnost, odkar se je omenjena šola povzdignila v politehnični zavod. Inženirsko šolo so ustanovili češki deželni stanovni na prošnjo češkega inženirja Willenberga. Leta 1806 se je prenovil ta zavod v politehnični inštitut. Razumljivo je, da je bil v dobi splošne germanizacije učni jezik na tem zavodu nemški, čeprav je bila večina slušateljev vedno slovanska. Leta 1861. so začeli nekateri profesorji predavati češki. Ker so bila ravno češka predavanja jako obiskovana, so predlagali nemški profesorji sami, naj se zavod razdeli na nemški in češki oddelki. To se je zgodilo l. 1869. Leta 1875. sta bila oba zavoda podržavljena in 1879. povzdignjena v visoke šole. Vsaka tehnika je obhajala slavnost zase. Nemci so utisnili slavnosti politični in nacionalni pečat.